

ДИРЕКТИВА (ЕС) 2019/1937 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА ОТНОСНО ЗАЩИТАТА НА ЛИЦАТА, КОИТО ПОДАВАТ СИГНАЛИ ЗА НАРУШЕНИЯ НА ПРАВОТО НА ЕС

Автори:

адв. Добринa Павлова

•
юрисконсулт Александър
Лешев

•
Петя Станкова

С приемането на **Директива (ЕС) 2019/1937** на Европейския Парламент и на Съвета от 23.10.2019 г. относно защитата на лицата, които подават сигнали за нарушения на правото на ЕС („Директивата“), Европейският законодател предприе стъпки към хармонизиране на правилата за защита на лицата, които подават сигнали за нарушения - т.нар. „whistleblowers“.

Основните моменти в **Директивата** са разгледани от екипа на Адвокатско дружество „Георгиев, Тодоров & Ко.“

КОНТАКТИ

Адрес:

ул. „Петър Парчевич“ № 27,
гр. София 1000, България

Телефон:

(+359 2) 937 65 00 / 01 / 02

Имейл: office@georg-tod.com

I. **Общ преглед и цели на Директивата**

Целта на **Директивата** е да бъдат определени общи минимални стандарти, с които да се осигури високо ниво на защита на лицата, които подават сигнали за нарушения на правото на ЕС. При изготвянето ѝ Европейският Парламент и Съветът на ЕС вземат предвид ключовата роля на тези лица за ефективното разкриване, разследване и наказателно преследване на нарушения на правото на ЕС, като последното несъмнено спомага за укрепването на прозрачността и отчетността.

Европейският законодател е отчетел, че лицата, които работят за дадена публична или частна организация, или са в контакт с такава организация в контекста на свързаните с тяхната работа дейности, обикновено са първите, които научават за заплахи или вреди на обществения интерес, възникващи в този контекст. Въпреки това често пъти тези лица се въздържат от подаването на сигнал поради страх от ответни действия. Затова **Директивата** цели да предостави балансирана и ефективна защита на лицата, които подават сигнали за нарушения, като обръща внимание на необходимостта да се подобри правоприлагането, като се въведат ефективни, поверителни и безопасни канали за подаване на сигнали и да се гарантира защита на лицата срещу ответни действия с цел отмъщение.

II. **За какъв вид нарушения се прилага Директивата?**

Установената в **Директивата** защита се отнася до лицата, които подават сигнали за следните нарушения на правото на ЕС:

1. **Нарушения, попадащи в обхвата на актовете на ЕС, които засягат следните области:**

- обществени поръчки;
- финансови услуги, продукти и пазари и предотвратяване на изпирането на пари и финансирането на тероризма;
- безопасност на продуктите и съответствие;
- безопасност на транспорта;
- опазване на околната среда;
- радиационна защита и ядрена безопасност;
- безопасност на храните и фуражите, здраве на животните и хуманно отношение към тях;
- обществено здраве;
- защита на потребителите;
- защита на неприкосновеността на личния живот и личните данни и сигурност на мрежите и информационните системи.

2. **Нарушения, засягащи финансовите интереси на ЕС, посочени в чл. 325 от ДФЕС (борба с измамите)** и допълнително уточнени в съответните мерки на ЕС.

3. **Нарушения, свързани с вътрешния пазар**, включително нарушения на **правилата на ЕС за конкуренцията и държавната помощ**, както и нарушения, свързани с вътрешния пазар във връзка с действия, които нарушават **правилата за корпоративното данъчно облагане**, или с договорености, чиято цел е да се получи данъчно предимство, което противоречи на предмета или на целта на приложимото право в областта на корпоративното данъчно облагане.

III. **Кои лица са защитени?**

Предоставя се защита на сигнализиращите лица, които имат „разумни основания да вярват, с оглед на обстоятелствата и информацията, с която разполагат към момента на подаването на сигнала, че твърденията, за които са подали сигнал са верни“.

Директивата цели да избегне злонамерено, незначително или целящо злоупотреба подаване на сигнали, поради което лицата, които към момента на подаване на сигнала умишлено и съзнателно са подали погрешна или подвеждаща информация, не биха могли да се ползват от защита. Подаването на сигнал с невярна информация поради неволна грешка не лишава лицето от защитата на **Директивата**.

Защитата се разпростира както по отношение на **(i)** работници и служители по трудови правоотношения, така и по отношение на **(ii)** съдружници и акционери, **(iii)** лица, участващи в управленски органи, **(iv)** самонаети лица, **(v)** изпълнители, **(vi)** подизпълнители, **(vii)** доставчици, **(viii)** служители на контрагенти на нарушителя и т.н. Освен това, от защитата могат да се ползват и **(ix)** лица, чиито трудови правоотношения са приключили, както и **(x)** кандидатите за работа и **(xi)** лицата, които желаят да предоставят услуги на организация, които получават информация за нарушения по време на подбора или на друг етап от предоговорните правоотношения, които е възможно да бъдат подложени на ответни действия с цел отмъщение. Предвижда се защита и на **(xii)** доброволци, платени и неплатени стажанти.

Директивата осигурява защита срещу предприети ответни действия с цел отмъщение спрямо самите сигнализиращи лица (временно отстраняване от длъжност, тормоз, понижаване в длъжност, налагане на дисциплинарно наказание и др.), но не се изчерпва единствено с това. Тя предоставя протекция и срещу непреки ответни действия, а именно спрямо помощници, колеги, роднини на сигнализиращото лице, които също са свързани посредством работата с работодателя на сигнализиращото лице, клиента или получателя на услугите.

IV. Необходимо ли е нарушението, за което се сигнализира, да е вече извършено?

Не, защитата се предоставя за разкриване на информация за нарушения, които все още не са извършени, но е много вероятно да се случат, както и действия или бездействия, за които сигнализиращото лице има основателни причини да счита за нарушения, както и опити за укриване на нарушения. За да може едно лице да се възползва от тези правила, информацията следва се отнася до „*основателни опасения или подозрения*“, макар да не са предоставени доказателства. Важно е да отбележим, че защитата не се прилага за лица, подали информация, която вече е достъпна в публичното пространство или се основава на необосновани слухове.

V. Как следва да се сигнализира за нарушение, за да може сигнализиращият да се ползва от защита?

Информацията следва да бъде предадена по предвидения в **Директивата** ред - чрез вътрешен канал за докладване на нарушения на предприятието или учреждението или външно - на държавен орган.

Защитата се предоставя и на лица, които правят тази информация обществено достояние чрез онлайн платформи или социални мрежи или на медиите, избрани длъжностни лица, организации на гражданското общество, синдикални организации или професионални и търговски организации.

VI. Задължение за създаване на канали за вътрешно подаване на сигнали

Всички предприятия с 50 или повече работници, независимо от естеството на техните дейности, са длъжни да създадат канали за вътрешно подаване на сигнали. Вътрешните канали могат да бъдат под формата на вътрешни звена или да бъдат възлагани на външни трети лица (доставчици на платформи за външно подаване на сигнал, външни съветници, одитори, представители на синдикалните организации или представители на служителите).

Каналите за подаването на сигнали следва да дават възможност на лицата да подават сигнали писмено, по пощата, чрез кутия за лично подаване на жалби или чрез онлайн платформа, или да подават сигнали устно чрез телефонна „гореща линия“ или друга система за гласови съобщения, или и двете. По искане на сигнализиращото лице тези канали следва също така да дават възможността за подаването на сигнали чрез провеждането на лични срещи в рамките на разумен срок.

Лицето, което е подало сигнала, следва да бъде уведомено в разумен срок за предвидените или предприетите действия в резултат на сигнала и за основанията за избора на тези действия. Разумният срок за информиране на сигнализиращото лице е не по-дълъг от 3 месеца. Лицата, на които е възложен вътрешният канал следва да предприемат необходимите действия за разследване и преустановяване на нарушението.

VII. Задължение за създаване на подходящи канали за външно подаване на сигнали

Директивата задължава компетентните органи да създадат канали за външно подаване на сигнали, да предприемат надлежно последващи действия по сигналите и да дадат обратна връзка на сигнализиращите лица в разумен срок.

Държавите членки следва да определят кои вече съществуващи или новосъздадени органи (съдебни, регулаторни или надзорни) ще бъдат компетентни да приемат информация за обхванатите от **Директивата** нарушения. Тези органи следва да разполагат с адекватни процедури за защита при обработката на сигнали и за защита на личните данни на лицата, които са посочени в сигнала. Служителите на компетентният орган, които имат достъп до предоставената от сигнализиращото лице информация, са задължени да спазват професионална тайна и поверителност.

VIII. Санкции

Държавите членки са длъжни да въведат санкции за:

- възпрепятстване или опит за възпрепятстване подаването на сигнал;
- предприемане на ответни мерки с цел отмъщение срещу сигнализиращите лица;
- инициране образуването на злонамерени производства срещу сигнализиращите лица;
- нарушение на задължението за запазване на поверителността на данните за самоличността на сигнализиращите лица.
- сигнализиращо лице, което съзнателно е подало или е оповестило публично невярна информация (за това нарушение следва да се предвиди и право на обезщетение за увреденото лице).

IX. В какъв срок България следва да приеме национални правила в изпълнение на Директивата?

Държавите членки имат задължение да транспонират Директивата в срок до 17.12.2021г.

Разпоредбите, необходими за съобразяване със задължението за създаване на канал за вътрешно подаване на сигнали по отношение на **правните субекти в частния сектор с от 50 до 249 работници**, следва да бъдат въведени **до 17.12.2023 г.**

*Настоящият текст не представлява правна консултация и не следва да се взема предвид при решаване на правни спорове, а цели само да информира читателите.

Екипът на Адвокатско дружество „Георгиев, Тодоров & Ко.“ остава на разположение за съдействие и допълнителна информация, свързани с прилагането на **Директивата**.